

INNOVATION IQTISODIYOT

Ilmiy-amaliy elektron jurnal

2026

№4

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

INNOVATIVE ECONOMY

Scientific and practical electronic journal

Indexlanadigan bazalar: Google Scholar Crossref OpenAIRE CYBERLENIKA

INNOVATION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY
ELEKTRON JURNAL

4-jild
4-son
Aprel, 2026

April, 2026
Volume 4
Number 4

ИННОВАЦИОННАЯ
ЭКОНОМИКА
Научно-практический
электронный журнал

INNOVATIVE ECONOMY
Electronic scientific and
practical journal

INNOVATSION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY ELEKTRON JURNAL

ISSN: 3030-315X

ojs.kstu.uz

Muassis:

Qarshi davlat texnika universiteti

Tahririyat Kengashi raisi:

R.X.Ergashev, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Tahririyat Kengashi raisi o‘rinbosari:

S.N.Xamrayeva, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Mas’ul muharrir:

N.A.Ochilova, PhD, dotsent

Texnik muharrir:

S.J.Qulmurotov

Jurnal har oyda bir marotaba elektron shaklda jurnalning rasmiy sayti orqali nashr etiladi.

Tahririyat manzili:

180100, Qarshi shahri, Mustaqillik ko‘chasi 225-uy Tel.:

+998 (75) 221 09 23

+998 (93) 902 72 63

Faks: +998 (75) 221 1395

innoeconomic@kstu.uz

“Innovatsion iqtisodiyot” ilmiy - amaliy elektron jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2025-yil 5-apreldagi 369-sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

Jurnalda quyidagi ruknlar asosida maqolalar nashr etiladi:

1. Nazariya va metodologiya
2. Raqamli iqtisodiyot
3. Mintaqa va tarmoqlar iqtisodiyoti
4. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik
5. Inson kapitali iqtisodiyoti
6. Menejment va marketing
7. Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
8. Moliya, kredit va investitsiya
9. Ekonometrika va statistika
10. Xizmat ko‘rsatish va turizm sohasi

TAHRIRIYAT KENGASHI:

Tahririyat Kengashining xalqaro a'zolari:

Ovchinnikov Viktor Nikolayevich - i.f.d., professor, akademik (Janubiy Federal Universitet, Rossiya)

Solodovnikov Sergiy Yurevich - i.f.d., professor (Belorussiya milliy texnika universiteti)

Sidorov Viktor Aleksandrovich - i.f.d., professor, (Kuban davlat universiteti)

Shevchenko Igor Viktorovich - i.f.d., professor (Kuban davlat universiteti, Rossiya)

Kusainov Xalel Xaymullievich - i.f.d., professor, akademik (Qozog‘iston Respublikasi Milliy fanlar akademiyasi)

Samandarzoda Iskandar Hakim - Iqtisodiyot fanlari doktori (Sh.Shotemur nomidagi Tojikiston agrar universiteti)

Gibadullin Artur Arturovich - i.f.n. dotsent (Milliy tadqiqot universiteti, Moskva energetika instituti, Rossiya)

Sergey Aleksandrovich Voynash - ilmiy xodim (P.Lumumbi nomidagi Rossiya xalqlar do‘stligi universiteti)

Valentina Nikolayevna Pulyayeva - iqtisod fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya Federatsiyasi hukumati qoshidagi Moliya universiteti)

Dmitriy Evgenievich Morkovkin, iqtisod fanlari nomzodi, dotsent (Moliya universiteti, Rossiya Federatsiyasi hukumati)

Sadriddinov Manuchehr Islomiddinovich - i.f.d., professor, (Tojikiston Respublikasi Milliy fanlar Akademiyasi)

Perskaya Viktoriya Vadimovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Molchanov Igor Nikolayevich - i.f.d., professor, (Lomonosov nomidagi Moskva davlat universiteti)

Basova Mariya Mixaylovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Aleksandr Leonidovich Chupin, iqtisod fanlari nomzodi (P.Lumumbi nomidagi Rossiya xalqlar do‘stligi universiteti)

Nezamaykin Valeriy Nikolayevich - i.f.d., professor, (Rossiya davlat gumanitar universiteti)

Nikonorova Alla Vladimirovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Dmitriyeva Olga Aleksandrovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Shvets Yuriy Yuryevich - i.f.n., dotsent, (Rossiya Fanlar akademiyasining Nazorat fanlari instituti)

Kolosova Yelena Valeryevna - i.f.n., dotsent, (Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti)

Tahririyat Kengashi a'zolari:

Gulyamov Saidaxror Saidaxmedovich - i.f.d., professor, akademik (Pardayev Mamayunus Qarshiboyevich - i.f.d., professor)

Navruz-zoda Baxtiyor Negmatovich - i.f.d., professor

Xatamov Ochilid Qurbonovich - i.f.d., professor

Fayziyeva Shirin Shodmonovna - i.f.n., professor

Jumayeva Gulrux Jo‘raqulovna - i.f.n., professor

Egamberdiyeva Salima Raimovna - i.f.n., dotsent

Erkayeva Gulbahor Panjiyevna - i.f.n., professor

Yakubova Shamshinur Shuxratovna - i.f.d., (DSc) dotsent

Amirqulov Shuhrat Olimovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Samiyeva Gulnoza Toxirovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Aliqulov Azamat Tuyg‘unovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Aminov Fazlitdin Baxadirovich - i.f.n., dotsent

Xo‘jaqulova Nigora Rustamovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Turobov Sherzod Alisherovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Alimova Munisa Yulchiyevna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Ergasheva Nasiba Raxmatullayevna - i.f.d., (DSc), dotsent

Boboqulov Sanjar Baxromkulovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Djalilov Raxmonkul Hamidovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Nomazov Baxrom Bobomurodovich - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Alimxanova Nigora Alimxanovna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Jonuzokov Mirzabek Kulmamatovich - i.f.f.d. (PhD), dotsent

Muxammadiyeva Yulduz Yusupovna - i.f.f.d. (PhD)

Tursunova Aziza Xoshimovna - i.f.f.d. (PhD)

Xolliyev Sherali Baxtiyorovich - i.f.f.d. (PhD)

Panjiyev Samijon Aliqulovich - PhD, dotsent

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

ISSN: 3030-315X

ojs.kstu.uz

Учредитель:

Каршинский государственный технический университет

Председатель редакционного совета:

Р.Х.Эргашев, доктор экономических наук, профессор

Заместитель председателя редакционного совета:

С.Н.Хамраева, доктор экономических наук, профессор

Ответственный редактор:

Н.А.Очилова, PhD, доцент

Технический редактор:

С.Ж.Кулмуротов

Журнал издается один раз в месяц в электронной форме и публикуется через официальный сайт журнала.

Адрес редакции:

180100, г. Карши, ул. Мустакиллик, дом 225

Тел: +998 (75) 221 09 23

+998 (93) 902 72 63

Факс: +998 (75) 221 1395

E-mail: innoeconomic@kstu.uz

Научно-практический электронный журнал «Инновационная экономика» включён в перечень национальных научных изданий на основании решения Президиума Высшей аттестационной комиссии при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан от 5 апреля 2025 года № 369.

В журнале публикуются статьи по следующим рубрикам:

1. Теория и методология
2. Цифровая экономика
3. Экономика регионов и отраслей
4. Малый бизнес и частное предпринимательство
5. Экономика человеческого капитала
6. Менеджмент и маркетинг
7. Бухгалтерский учет, экономический анализ и аудит
8. Финансы, кредит и инвестиции
9. Эконометрика и статистика
10. Сфера услуг и туризм

Редакционная коллегия:

Международные члены Совета редколлегии:

Овчинников Виктор Николаевич - д.э.н., профессор, академик (Южный федеральный университет, Россия)

Солодовников Сергей Юрьевич - д.э.н., профессор (Белорусский национальный технический университет)

Виктор Александрович Сидоров - д.э.н., профессор, (Кубанский государственный университет)

Шевченко Игорь Викторович - д.э.н., профессор (Кубанский государственный университет)

Кусаинов Халел Хаймуллович - д.э.н., профессор, академик (НААН Республика Казахстан)

Самандарзода Искандар Хаким - д.э.н., профессор (Таджикистанский аграрный университет им. Ш. Шотемура)

Гибатуллин Артур Артурович - к.э.н., доцент (Национальный исследовательский университет «Московский энергетический институт»)

Войнаш Сергей Александрович - научный сотрудник (Российского университета дружбы народов имени П.Лумумби)

Пуляева Валентина Николаевна - к.э.н., доцент (Финансовый университет при Правительстве РФ)

Морковкин Дмитрий Евгеньевич - к.э.н., доцент (Финансовый университет Правительство РФ)

Садриддинов Манучехр Исламиддинович - д.э.н., профессор (Национальная академия наук Республики Таджикистан)

Перская Виктория Вадимовна - д.э.н., профессор (Финансовый университет при Правительстве РФ)

Молчанов Игорь Николаевич - д.э.н., профессор (Московский государственный университет имени М.В. Ломоносова)

Басова Мария Михайловна - д.э.н., профессор (Финансового университета Российской Федерации)

Чупин Александр Леонидович - к.э.н. (Российского университета дружбы народов имени П. Лумумби)

Неземайкин Валерий Николаевич - д.э.н., профессор (РГТУ)

Никонорова Алла Владимировна - к.э.н., доцент (Финансового университета Российской Федерации)

Дмитриева Ольга Александровна - к.э.н., доцент (Финансового университета Российской Федерации)

Швец Юрий Юрьевич - к.э.н., доцент (Институт проблем управления РАН)

Колосова Елена Валерьевна - к.э.н., доцент (Российский экономический университет имени Г.В. Плеханова)

Члены Совета редколлегии:

Гулямов Саидхорр Саидхмедович - д.э.н., профессор, академик

Пардаев Мамаюнус Каршибоевич - д.э.н., профессор

Навруз-зода Бахтиёр Негматович - д.э.н., профессор

Хатамов Очилди Курбанович - д.э.н., профессор

Файзиева Ширин Шодмоновна - к.э.н., профессор

Жумаева Гулрух Журакуловна - к.э.н., профессор

Эгамбердиева Салима Раимовна - к.э.н., доцент

Еркаева Гулбахор Панжиевна - к.э.н., профессор

Якубова Шамина Шухратовна - д.э.н., (DSc), доцент

Амиркулов Шухрат Олимович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Самиева Гулноза Тохировна - д.ф.э.наук., (PhD), доцент

Алигулов Азамат Туйгунович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Аминов Фазлитдин Бахадирович - к.э.н., доцент

Хужакулова Нигора Рустамовна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Туробов Шерзод Алишерович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Алимова Муниса Юльчиевна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Эрашьева Насиба Рахматуллаевна - д.э.н., (DSc), доцент

Бобокулов Санжар Бахромкулович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Джалилов Рахмонкул Хамидович - д.ф.э., (PhD), доцент

Номазов Бахром Бобомуродович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Алимханова Нигора Алимхановна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Джанузакон Мирзабек Кулмаматович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Мухаммадиева Юлдуз Юсуповна - д.ф.э.н., (PhD)

Турсунова Азиза Хошимовна - д.ф.э.н., (PhD)

Холлиев Шерали Бахтиёрович - д.ф.э.н., (PhD)

Панджиев Самиджон Аликулич - PhD, доцент

Mintaqa va tarmoqlar iqtisodiyoti
Economy of the region and industry
Экономика региона и отрасли

MINTAQA TURISTIK KOMPANIYASINING IQTISODIY VA BREND FAOLIYATLARINI BAHOLASH

*Muxitdinov Xudoyor Suyunovich
Bozorov Samar Safarovich*

ОЦЕНКА ЭКОНОМИЧЕСКОЙ И БРЕНДОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ РЕГИОНАЛЬНОЙ ТУРИСТИЧЕСКОЙ КОМПАНИИ

*Мухитдинов Худоёр Суюнович
Бозоров Самар Сафарович*

EVALUATION OF THE ECONOMIC AND BRAND ACTIVITIES OF A REGIONAL TOURISM COMPANY

*Mukhitdinov Xudoyor Suyunovich
Bozorov Samar Safarovich*

Received: April 7, 2026 Revised: April 13, 2026 Accepted: April 20, 2026 Published: May 1, 2026

Annotatsiya: Mazkur tadqiqotda mintqa turizmini rivojlantirishda mehmonxona xo'jaligi quvvatlaridan foydalanish darajasi tahlil qilingan. Natijalar ayrim mehmonxonalarda yuqori bandlik kuzatilayotganini, boshqalarida esa infratuzilma resurslaridan etarli foydalanilmayotganini ko'rsatdi. Tadqiqotda ushbu nomutanosiblik sabablari aniqlanib, marketingni kuchaytirish, xizmatlarni diversifikatsiya qilish va raqamli bronlash tizimlarini rivojlantirish bo'yicha takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: mintaqaviy turizm, mehmonxona xo'jaligi, infratuzilma, bandlik darajasi, turizm samaradorligi, marketing strategiyasi, xizmatlar sifati, raqamli platformalar.

Аннотация: В данном исследовании проанализирован уровень использования мощностей гостиничной индустрии в развитии регионального туризма. Результаты показали, что некоторые отели имеют высокие показатели заполняемости, в то время как другие недостаточно используют ресурсы инфраструктуры. В исследовании выявлены причины этого дисбаланса и разработаны предложения по усилению маркетинга, диверсификации услуг и развитию цифровых систем бронирования.

Ключевые слова: региональный туризм, гостиничная индустрия, инфраструктура, заполняемость, эффективность туризма, маркетинговая стратегия, качество обслуживания, цифровые платформы.

Abstract: This study analyzed the level of utilization of hotel industry capacities in the development of regional tourism. The results showed that some hotels have high occupancy rates, while others have insufficient use of infrastructure resources. The study identified the reasons for this imbalance and developed proposals for strengthening marketing, diversifying services, and developing digital booking systems.

Keywords: regional tourism, hotel industry, infrastructure, occupancy rate, tourism efficiency, marketing strategy, service quality, digital platforms.

■ KIRISH

Mintaqa turizmini rivojlantirishda hududdagi infratuzilma, xususan mehmonxona xo'jaligi quvvatlaridan foydalanish darajasi muhim indikatorlardan biri hisoblanadi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, ayrim mehmonxonalarda ("Sulton" – 96,9%, "Hayot" – 95,7%, "Asila" – 94,6%, "Sokin" – 92,2%) quvvatlardan foydalanish yuqori darajada bo'lib, bu ularda xizmat sifati, joylashuv qulayligi va talabning barqaror ekanligini anglatadi. Shu bilan birga, "Nasaf Travel" (81,7%), "Afrosiyo" (77,0%) va "Afsona"

(74,4%) mehmonxonalarda ham nisbatan yuqori samaradorlik kuzatiladi. Bu esa hududda turizm xizmatlariga talab mavjudligini va ayrim subyektlar ushbu talabdan samarali foydalanayotganini ko'rsatadi. Umuman olganda, yuqori bandlik darajasiga ega mehmonxonalarda turizm oqimini qabul qilish, daromadni oshirish va xizmatlar eksportini kengaytirishda muhim rol o'ynamoqda.

Biroq ayrim mehmonxonalarda infratuzilma quvvatlaridan foydalanish darajasi past bo'lib, bu hududiy turizm salohiyatidan to'liq

foydalanilmayotganini bildiradi. Jumladan, “Oltin voha” (17,2%), “Tinchlik” (30,1%) va “Jayhun” (33,5%) mehmonxonalarida bandlik darajasi pastligi marketingning sustligi, xizmatlar sifati, joylashuv omili yoki turistik oqimlarning noto‘g‘ri taqsimlanganligi bilan izohlanishi mumkin. Ushbu nomutanosiblik infratuzilma resurslarining samarali boshqarilmayotganini ko‘rsatadi va turizmni rivojlantirishda kompleks yondashuv zarurligini taqozo etadi. Xususan, marketing strategiyalarini kuchaytirish, xizmatlar diversifikatsiyasi, raqamli platformalar orqali bronlash tizimini rivojlantirish va hududiy turizm yo‘nalishlarini optimallashtirish orqali infratuzilma quvvatlaridan foydalanish samaradorligini oshirish mumkin.

■ ADABIYOTLAR SHARHI

Mintaqa turistik kompaniyalarining iqtisodiy va brend faoliyatlarini baholash masalasi turizm iqtisodiyoti, marketing va strategik boshqaruv kesishgan yo‘nalishda shakllangan ilmiy soha hisoblanadi [1]. Ushbu yo‘nalishda xorijiy, MDH va O‘zbekiston olimlari tomonidan muhim ilmiy yondashuvlar ishlab chiqilgan [2].

Xorijiy olimlardan Philip Kotler, John T. Bowen va James C. Makens turizm marketingi va mehmondo‘stlik sohasida kompaniya samaradorligini baholashda iqtisodiy va marketing ko‘rsatkichlarini integratsiyalash zarurligini asoslab bergan [1]. Shuningdek, David Aaker va Kevin Lane Keller tomonidan ishlab chiqilgan brend kapitali nazariyasi turistik kompaniyalarning bozordagi qiymatini aniqlashda muhim metodologik asos hisoblanadi [2;3]. Turizm raqamli texnologiyalar va onlayn marketingning rolini Dimitrios Buhalis va Rob Law o‘z tadqiqotlarida chuqur tahlil qilib, zamonaviy turistik kompaniyalar faoliyatida AKTning ustuvor ahamiyatga ega ekanligini ko‘rsatgan [4].

MDH mamlakatlari olimlaridan Aleksandr Yu. Aleksandrov, Sergey V. Bogolyubov va Nikolay I. Kabushkin turizm infratuzilmasi, xizmatlar sifati va turistik korxonalar samaradorligini baholash metodologiyasini ishlab chiqqan [5;6;7]. Ularning ilmiy ishlanmalarida turistik kompaniyalar faoliyatini baholashda hududiy omillar, xizmatlar sifati va boshqaruv samaradorligi muhim o‘rin tutishi ta’kidlangan [5].

O‘zbekiston olimlari orasida Baxodir Tursunov, Shavkat Yuldashev va Dilshod Kadirov tomonidan mintaqaviy turizmni rivojlantirish, turistik xizmatlar samaradorligini oshirish va brend siyosatini takomillashtirish bo‘yicha ilmiy tadqiqotlar olib borilgan [8;9;10]. Ushbu olimlar turizmni rivojlantirishda infratuzilma, marketing strategiyalari va davlat qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarining ahamiyatini asoslab bergan [8].

Adabiyotlar sharhi shuni ko‘rsatadiki, turistik kompaniyalar faoliyatini baholashda iqtisodiy ko‘rsatkichlar (daromad, rentabellik, investitsiya samaradorligi) bilan bir qatorda brend omillari (imij, mijozlar sodiqligi, bozor tan olinishi)ni kompleks ravishda tahlil qilish zarur [3]. Shu bilan birga, mavjud tadqiqotlarda aynan mintqa darajasida turistik

kompaniyalarning iqtisodiy va brend faoliyatlarini integratsiyalashgan holda baholash etarli darajada yoritilmagan bo‘lib, bu mazkur mavzuning dolzarbligini belgilaydi [1].

■ TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda mintqa turistik kompaniyalarining iqtisodiy va brend faoliyatlarini baholash kompleks yondashuv asosida amalga oshirildi. Tadqiqotning nazariy asosini turizm iqtisodiyoti, marketing va strategik boshqaruvga oid ilmiy qarashlar tashkil etib, kompaniyalar faoliyati iqtisodiy ko‘rsatkichlar (daromad, foyda, rentabellik, investitsiya qaytimi) va brend omillari (imij, mijozlar sodiqligi, tanilish darajasi) asosida o‘rganildi. Jarayonda tahlil va sintez, taqqoslash hamda statistik tahlil usullaridan foydalanilib, turizm xizmatlari hajmi va moliyaviy ko‘rsatkichlar baholandi. Shuningdek, ekspert baholash va SWOT tahlil yordamida brend qiymati, xizmat sifati hamda kompaniyalarning kuchli va zaif tomonlari aniqlanib, kontent tahlil orqali marketing faoliyati o‘rganildi. Tadqiqot rasmiy statistik ma’lumotlar, korxona hisobotlari va ilmiy manbalarga asoslandi. Tizimli va kompleks yondashuv asosida olib borilgan tahlil natijasida kompaniyalar faoliyatining samaradorligi baholanib, muammolarni bartaraf etish bo‘yicha amaliy takliflar ishlab chiqildi.

■ TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, Qarshi shahrida 20 ga yaqin xususiy mehmonxonalar faoliyat yuritmoqda. Ularning aksariyati eski shahar hududida joylashgan bo‘lib, odatda 10–25 ta xonaga ega kichik B&B tipidagi mehmonxonalar hisoblanadi. Shu bilan birga, shaharning markaziy qismida joylashgan bir qator biznes-otellar ham mavjud bo‘lib, ular mehmonlarga keng ko‘lamdagi xizmatlarni taklif etadi.

1-jadval mehmonxona faoliyatining 2022–2025 yillardagi asosiy iqtisodiy, moliyaviy va tashkiliy ko‘rsatkichlari dinamikasini aks ettiradi. Tahlildan ko‘rinadiki, mehmonxonadagi joylar soni va ularning tarkibi (lyuks, yarim lyuks va oddiy o‘rinlar) o‘zgarmagan bo‘lsa-da, moliyaviy natijalarda sezilarli pasayish kuzatilgan: bir yillik daromad 2022 yildagi 2 390 254 ming so‘mdan 2025 yilda 771 083 ming so‘mga tushib, keskin kamaygan, xarajatlar ham qisqargan bo‘lsa-da, bu pasayish daromad qisqarishini to‘liq qoplamagan. Shu bilan birga, debitorlik qarzlari kamaygan, biroq kreditorlik qarzlari 2025 yilda 1 543 200 ming so‘mga etib, moliyaviy yuklamaning oshganini ko‘rsatadi. Turistlar oqimi bo‘yicha ham salbiy tendensiya kuzatilib, jami turistlar soni 12 106 nafardan 4 783 nafarga tushgan, ayniqsa mahalliy turistlar ulushining sezilarli qisqarishi umumiy talab pasayganini bildiradi. Biroq xodimlar sonining barqaror saqlanishi va oliy ma’lumotli mutaxassislar ulushining 130,7 foizga oshgani mehmonxona kadrlar salohiyatini mustahkamlashga e’tibor qaratilganini anglatadi. Umuman olganda, jadval ma’lumotlari mehmonxona infratuzilma quvvatlari saqlanib qolgan bo‘lsa-da, ulardan foydalanish samaradorligi va moliyaviy barqarorlikni oshirish bo‘yicha qo‘shimcha boshqaruv choralari ishlab chiqish zarurligini ko‘rsatadi.

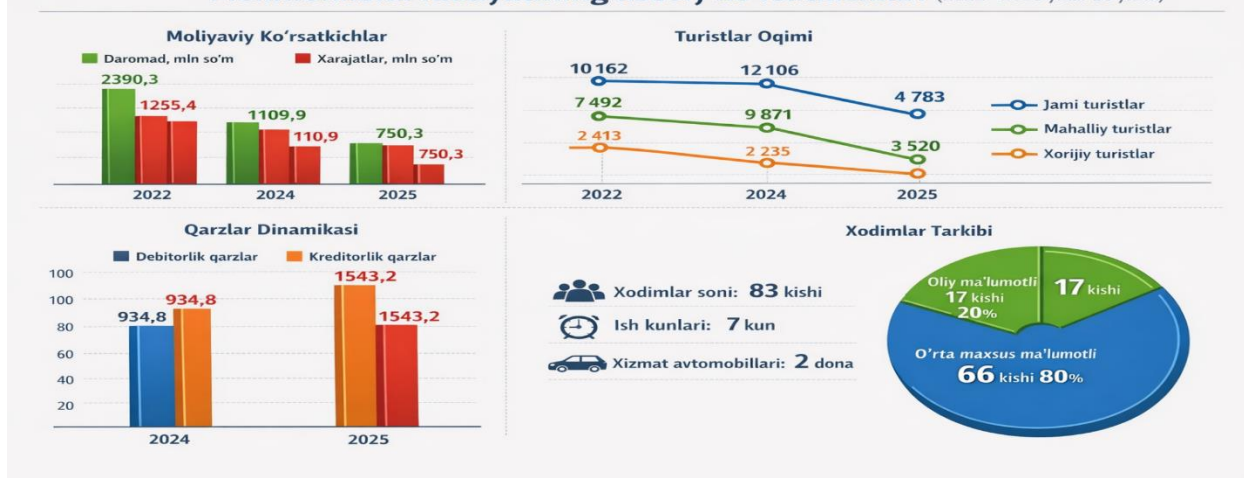
Mehmonxona faoliyatining asosiy iqtisodiy va tashkiliy ko'rsatkichlari dinamikasi

Ko'rsatkichlar	O'lchov birligi	2022 yil	2024 yil	2025 yil	2023 yilga nisbatan 2025 yil, %
Mehmonxonalardagi joylar soni	o'rin	80	80	80	–
Lyuks	o'rin	5	5	5	–
Yarim lyuks	o'rin	5	5	5	–
Oddiy	o'rin	70	70	70	–
Mehmonxonaning bir yillik daromadi	ming so'm	2 390 254	1 401 461	771 083	32,3
Mehmonxonaning bir yillik xarajati	ming so'm	1 255 417	1 109 867	750 251	59,8
Debitorlik qarzarlar	ming so'm	–	934 809	890 888	95,3
Kreditorlik qarzarlar	ming so'm	–	1 033 237	1 543 200	149,4
Budjetdan qarz	ming so'm	–	–	–	–
Jami turistlar	kishi	10 162	12 106	4 783	47,1
Mahalliy turistlar	kishi	7 492	9 871	3 520	35,4
Xorijiy turistlar	kishi	2 413	2 235	1 263	62,3
Xodimlar soni	kishi	82	81	83	101,2
Oliy ma'lumotli mutaxassislar	kishi	13	13	17	130,7
O'rta maxsus ma'lumotli mutaxassislar	kishi	69	68	66	95,6
O'rtaacha ish kuni	kun	7	7	7	–
Turistlarga xizmat ko'rsatuvchi avtomobillar soni	dona	2	2	2	–

1-rasmda mehmonxona faoliyatining asosiy iqtisodiy va tashkiliy ko'rsatkichlari, xususan moliyaviy natijalar, turistlar oqimi, qarzarlar dinamikasi hamda xodimlar tarkibi kompleks tarzda tasvirlangan. Grafik ma'lumotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, 2022–2025 yillar davomida mehmonxona daromadlari sezilarli darajada kamaygan. Jumladan, 2022 yilda daromad 2 390,3 mln so'm bo'lgan bo'lsa, 2025 yilga kelib 750,3 mln so'm darajagacha pasaygan. Shu bilan birga xarajatlar ham kamaygan bo'lsada, daromadga nisbatan yuqori ulushni saqlab qolganligi mehmonxona rentabelligiga salbiy ta'sir ko'rsatgan. Turistlar oqimi dinamikasi ham shunga o'xshash tendensiyani namoyon etadi. 2022 yilda

mehmonxonaga 10 162 nafar turist tashrif buyurgan bo'lsa, 2024 yilda bu ko'rsatkich 12 106 nafarga etib oshgan. Biroq 2025 yilga kelib turistlar soni 4 783 nafargacha kamaygan. Ayniqsa mahalliy turistlar sonining kamayishi mehmonxona xizmatlariga bo'lgan talab pasayganligini ko'rsatadi. Qarzarlar dinamikasi ham moliyaviy barqarorlik nuqtai nazaridan muhim ahamiyatga ega. Grafik ma'lumotlariga ko'ra, kreditorlik qarzlari 2024 yildagi 934,8 mln so'mdan 2025 yilda 1 543,2 mln so'mgacha oshgan. Bu esa mehmonxona faoliyatida moliyaviy majburiyatlar ortib borayotganligini ko'rsatadi.

Mehmonxona faoliyatining asosiy ko'rsatkichlari (2022–2025 yillar bo'yicha)

1-rasm. Mehmonxona faoliyatining asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlari dinamikasi (2022–2025 yillar).

1-rasmda mehmonxona faoliyatining asosiy natijalar, turistlar oqimi, qarzarlar dinamikasi hamda iqtisodiy va tashkiliy ko'rsatkichlari, xususan moliyaviy xodimlar tarkibi kompleks tarzda tasvirlangan. Grafik <https://ojs.kstu.uz/index.php/ej>

ma'lumotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, 2022–2025 yillar davomida mehmonxona daromadlari sezilarli darajada kamaygan. Jumladan, 2022 yilda daromad 2 390,3 mln so'm bo'lgan bo'lsa, 2025 yilga kelib 750,3 mln so'm darajagacha pasaygan. Shu bilan birga xarajalar ham kamaygan bo'lsada, daromadga nisbatan yuqori ulushni saqlab qolganligi mehmonxona rentabelligiga salbiy ta'sir ko'rsatgan. Turistlar oqimi dinamikasi ham shunga o'xshash tendensiyani namoyon etadi. 2022 yilda mehmonxonaga 10 162 nafar turist tashrif buyurgan bo'lsa, 2024 yilda bu ko'rsatkich 12 106 nafarga etib oshgan. Biroq 2025 yilga kelib turistlar soni 4 783 nafargacha kamaygan. Ayniqsa mahalliy turistlar sonining kamayishi mehmonxona xizmatlariga bo'lgan talab pasayganligini ko'rsatadi. Qarzlarning dinamikasi ham moliyaviy barqarorlik nuqtai nazaridan muhim ahamiyatga ega. Grafik ma'lumotlariga ko'ra, kreditlik qarzlari 2024 yildagi 934,8 mln so'mdan 2025 yilda 1

543,2 mln so'mgacha oshgan. Bu esa mehmonxona faoliyatida moliyaviy majburiyatlar ortib borayotganligini ko'rsatadi.

Xodimlar tarkibi tahlili esa mehmonxona xizmat ko'rsatish salohiyatini ifodalaydi. 2025 yil holatiga ko'ra mehmonxonada 83 nafar xodim faoliyat yuritadi. Ularning 17 nafari (20%) oliy ma'lumotli, 66 nafari (80%) o'rta maxsus ma'lumotli mutaxassislardan iborat. Bu esa xizmat ko'rsatish tizimida amaliy ko'nikmaga ega kadrlar ulushi yuqori ekanligini ko'rsatadi. Umuman olganda, rasm tahlili mehmonxona faoliyatida turistlar oqimi kamayishi bilan bir qatorda moliyaviy natijalarning pasayganligini, shuningdek kreditlik qarzlari ortib borayotganligini ko'rsatadi. Shu sababli mehmonxona faoliyatida marketing strategiyalarini kuchaytirish, xizmatlar diversifikatsiyasini kengaytirish hamda moliyaviy boshqaruvni takomillashtirish zarur hisoblanadi.

2-jadval

“Nasaf Travel” mehmonxonasida ko'rsatiladigan xizmatlar hajmi va bozor ulushi

No	Xizmatlar	2024	2025	“Nasaf Travel” mehmonxonasi	Raqobatchilarga nisbatan ulushi
1	Mehmonxona xizmatlari	31 898	35 000	43	2,4
2	Turistlarni tashish xizmatlari	12 500	12 170	15	1,2
3	Ovqatlantirish xizmatlari	24 000	11 550	15	1,0
4	Valyuta ayirboshlash xizmatlari	2 100	6 000	0,5	1,1
5	Sug'urtalash xizmatlari	1 510	1 700	0,2	0,9
6	Telefon, internet, pochta xizmatlari	21 400	17 350	0,7	0,3
7	Madaniy hordiq xizmatlari	22 150	2 970	0,5	1,9
8	Ekskursiya sayohat xizmatlari	21 620	5 000	0,4	1,7
	Jami xizmatlar	137 178	91 740	16,1	1,6

Jadval ma'lumotlari “Nasaf Travel” mehmonxonasida ko'rsatiladigan xizmatlar tarkibi va ularning bozor ulushini tavsiflaydi. Tahlil natijalariga ko'ra, mehmonxona xizmatlari umumiy xizmatlar ichida etakchi o'rinni egallab, 2025 yilda 35 ming birlikni tashkil etgan. Shu bilan birga turistlarni tashish va ovqatlantirish xizmatlari ham muhim ulushga ega bo'lib, mehmonxona faoliyatining kompleks turistik xizmatlar asosida tashkil etilganligini ko'rsatadi. Valyuta ayirboshlash, sug'urtalash hamda ekskursiya xizmatlari

esa qo'shimcha servis xizmatlari sifatida turistlar ehtiyojlarini qondirishga xizmat qiladi. Umuman olganda, 2025 yilda xizmatlar hajmining ayrim yo'nalishlarda kamayishi turizm oqimining qisqarishi bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Biroq mehmonxonaning raqobatchilarga nisbatan o'rtacha ulushi 1,6 ko'rsatkichni tashkil etib, xizmatlar diversifikatsiyasi orqali bozor pozitsiyasini saqlab qolayotganligini ko'rsatadi.

2-rasm. X.X. “Nasaf Travel” mehmonxonasida ko'rsatiladigan xizmatlar hajmi, tarkibi va bozor ulushi (2024–2025 yillar)

2-rasmda “Nasaf Travel” mehmonxonasida ko‘rsatiladigan xizmatlar hajmi, ularning tarkibiy ulushi hamda raqobatchilarga nisbatan bozor pozitsiyasi kompleks tarzda aks ettirilgan bo‘lib, 2024–2025 yillar kesimida ijobiy o‘sinh dinamikasi kuzatiladi. Xususan, jami xizmatlar hajmi 137 178 birlikdan 91 740 birlikka qayd etilgan bo‘lsa-da, mehmonxonaning umumiy bozor ulushi 16,1% ni tashkil etib, xizmatlar segmentida barqaror o‘rin egallaganini ko‘rsatadi. Xizmatlar tarkibida mehmonxona xizmatlari etakchi (43%) bo‘lib, undan keyin ovqatlanish xizmatlari (15%) muhim ulushni egallaydi, bu esa asosiy daromad manbalari aynan shu segmentlarga to‘g‘ri kelishini bildiradi. Shu bilan birga, qo‘shimcha xizmatlar (valyuta ayirboshlash, transport, ekskursiya va madaniy hordiq xizmatlari) bo‘yicha ham ijobiy tendensiyalar kuzatilmoqda, ayrim yo‘nalishlarda esa raqobatchilarga nisbatan ustunlik (1,6 barobar) qayd etilgan. Umuman olganda, mazkur natijalar mehmonxona xizmatlarining diversifikatsiyalashganligini, marketing strategiyasining samaradorligini va xizmatlar portfelining bosqichma-bosqich kengayib borayotganini ko‘rsatadi.

■ XULOSA VA TAKLIFLAR

O‘tkazilgan tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, Qarshi shahridagi mehmonxonalar faoliyatida infratuzilma quvvatlari saqlanib qolgan bo‘lsa-da, ulardan foydalanish samaradorligi pasaygan hamda moliyaviy natijalarda salbiy tendensiyalar kuzatilgan. Xususan, daromadlarning keskin kamayishi, turistlar oqimining qisqarishi va kreditorlik qarzarining ortib borishi mehmonxonalar moliyaviy barqarorligiga salbiy ta‘sir ko‘rsatmoqda. Shu bilan birga, xizmatlar tarkibining diversifikatsiyalashgani va ayrim segmentlarda bozor ulushining saqlanib qolayotgani mavjud imkoniyatlardan to‘liq foydalanilmayotganini anglatadi. Shu asosda mehmonxonalarda marketing strategiyalarini, ayniqsa raqamli marketing va onlayn bronlash tizimlarini keng joriy etish, xizmatlar diversifikatsiyasini kengaytirish hamda qo‘shimcha servis xizmatlari ulushini oshirish zarur. Shuningdek, turistlar oqimini ko‘paytirish uchun hududiy turizm yo‘nalishlarini rivojlantirish va ichki turizmni rag‘batlantirish, moliyaviy boshqaruvni takomillashtirish orqali qarzdorlikni kamaytirish va rentabellikni oshirish lozim. Xizmat sifati va kadrlar malakasini oshirish orqali mijozlar sodiqligini mustahkamlash ham muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur chora-tadbirlar mehmonxona xo‘jaligi samaradorligini oshirish, infratuzilma imkoniyatlaridan to‘liq foydalanish va mintaqaviy turizmni barqaror rivojlantirishga xizmat qiladi.

Muallif haqida / Сведения об авторе / Author details

1. Muxitdinov Xudoyor Suyunovich Iqtisodiyot va pedagogika universiteti professori, i.f.d. (DSc) / Мухитдинов Худоёр Суюнович, профессор Университета экономики и педагогики, доктор философии (DSc) / Mukhitdinov Xudoyor Suyunovich, Professor at the University of Economics and Pedagogy, Doctor of Sciences (DSc) in Economics.

E-mail: jfarmonov78@gmail.com

ORCID: 0009-0004-4970-1371

2. Bozorov Samar Safarovich Qarshi davlat universiteti mustaqil tadqiqotchisi / Бозоров Самар Сафарович, независимый исследователь Каршинского государственного университета / Bozorov Samar Safarovich, independent researcher at Karshi State University

E-mail: samarbozorov575@gmail.com

ORCID: 0009-0008-4890-1568

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Kotler P., Bowen J.T., Makens J.C. Marketing for Hospitality and Tourism. – 7th ed. – Pearson Education, 2016.

2. Aaker D.A. Managing Brand Equity. – New York: Free Press, 1991.

3. Keller K.L. Strategic Brand Management: Building, Measuring, and Managing Brand Equity. – 4th ed. – Pearson, 2013.

4. Buhalis D., Law R. Progress in information technology and tourism management // Tourism Management. – 2008. – Vol. 29, No. 4. – P. 609-623.

5. Aleksandrov A.Yu. Ekonomika turizma. – Moskva: INFRA-M, 2014.

6. Bogolyubov S.V. Organizatsiya turisticheskoy deyatelnosti. – Moskva: Akademiya, 2012.

7. Kabushkin N.I. Menedjment turizma. – Minsk: Novoye znaniye, 2015.

8. Tursunov B.O. Turizmni rivojlantirishda hududiy omillarning roli // “Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar” ilmiy jurnali. – Toshkent, 2022. – №3. – B. 45-52.

9. Yuldashev Sh.R. Zamonaviy boshqaruv usullari va ularning turizm sohasidagi ahamiyati // “Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali. – Toshkent, 2024. – №5. – B. 112-118.

10. Kadirov D.A. Turizm marketing strategiyalarini takomillashtirish yo‘nalishlari // “Turizm: nazariya va amaliyot” jurnali. – Toshkent, 2023. – №2. – B. 67-73.

INNOVATION
IQTISODIYOT
ILMIY-AMALIY ELEKTRON
JURNAL

ISSN: 3030-315X

t.me/kstu_uz

Qarshi shahri,
Mustaqillik ko'chasi 225

www.kstu.uz
www.ojs.kstu.uz